

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนบ้านบางกะปิ

สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

สุวรรณ นานแก้ว*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูในโรงเรียนบ้านบางกะปิ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 103 คนจากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 ผลการวิจัยพบว่า 1. ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านบางกะปิ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2. ครูของโรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ในด้านการสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาการของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโดยภาพรวมในด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนบ้านบางกะปิ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ

ความคิดเห็นของครู ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 ในวงเล็บที่ 1-5 ที่กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการเรียนรู้ ในด้านเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ผู้ปกครอง กระบวนการคิด เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสาน และหลากหลายวิธีโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล พร้อมนี้ต้องสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ รวมทั้งการนำงานวิจัยมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารจึงมีความสำคัญ มีบทบาทอย่างสูงในการบริหารโรงเรียน เป็นตัวแทนขององค์กรและศูนย์รวมพลังร่วมของ

*นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา

บุคลากรในองค์กร อำนาจความสะดวก เป็นผู้นำ เป็นผู้สนับสนุน เป็นผู้นำนวัตกรรมเข้าสู่โรงเรียน และเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า อีกทั้งยังเป็นผู้ริเริ่มในการพัฒนาพันธกิจของโรงเรียน เป็นผู้รู้จักมอบหมายงาน ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนดำเนินไปด้วยดี ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (อุทัย บุญประเสริฐ, 2546, หน้า 60)

นอกจากนี้มาตรฐานการศึกษาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดให้มีการประเมินมาตรฐานด้านผู้บริหารไว้ 4 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 10- 14 โดยเฉพาะมาตรฐานที่ 10 ตัวบ่งชี้ที่ 3 กำหนดให้ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและเป็นผู้นำทางวิชาการ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2550, หน้า 28)

นักการศึกษาหลายท่านยอมรับว่าการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการคุณภาพของสถานศึกษาซึ่งคนส่วนใหญ่มักจะสังเกตจากการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนที่กำลังศึกษาในปัจจุบันและการเข้าศึกษาต่อในสถาบันอื่น ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของงานด้านวิชาการในสถานศึกษา ดังนั้น การบริหารงานวิชาการเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องเข้าใจขอบข่ายของงานวิชาการ ตลอดจนภาระหน้าที่และองค์ประกอบพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นอย่างดี อีกทั้งแนวคิดของ เกียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545, หน้า 127-128) กล่าวว่า ตัวผู้บริหารโรงเรียนนั้นจะขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการไม่ได้เลย ทั้งนี้ เพราะการที่ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการจะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสภาพการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานของครูและช่วยส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนไปพร้อมกัน ความสำคัญ อีกประการหนึ่ง คือผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำทางวิชาการจะช่วยสนับสนุนและมุ่งพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งหมายถึงนักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จึงเป็นตัวบ่งชี้ ที่สำคัญประการหนึ่ง ที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษา โดยเฉพาะงานวิชาการของโรงเรียน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแต่ละสถานศึกษาจะต้องมีผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความรู้ ความสามารถ พร้อมทั้งมีภาวะผู้นำทางวิชาการในการจัดงานวิชาการและงานด้านอื่น ๆ ของสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเข้าใจถึงนโยบายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ต้องรู้จักคิดวิเคราะห์ และใช้วิจารณญาณในการแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล ขณะเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษาก็ต้องรู้จักเลือกใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการกับผู้ใต้บังคับบัญชาใน ทุกๆ ด้าน เช่น การประสานงาน ประสานความคิด สร้างแรงจูงใจ สร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูอย่างเหมาะสม เพื่อให้ได้รับความร่วมมือด้วยความเต็มใจ และเกิดประสิทธิผลในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดหลักการสำคัญ คือ การศึกษาและการเรียนรู้ที่ยึดโยงกัน และเน้นการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ ตามหลักการ 4 ใหม่ คือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ให้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ การ

พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่โดยให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสถานศึกษาในทุกระดับทุกประเภท และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ที่มีมุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งมุ่งหวังที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามที่มาตรฐานการศึกษาชาติกำหนด

กระทรวงศึกษาธิการ มุ่งพัฒนาและบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาตาม แนวทางการจัดการศึกษา ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษา จึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะนำแนวทางการจัดการศึกษาของชาติ และแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ลงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องนำภาวะผู้นำทางวิชาการของตนมาใช้ในการบริหารจัดการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนได้อย่างเต็มศักยภาพให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน และบรรลุจุดมุ่งหมายของแนวทางการจัดการศึกษาของชาติ และกระทรวงศึกษาธิการ ครูในฐานะเป็นผู้ที่รับผลกระทบโดยตรงจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษานำภาวะผู้นำทางวิชาการของตนมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาอาจใช้อำนาจในการบีบบังคับ กระตุ้น ชักนำ โน้มน้าวใจหรือใช้วิธีการอื่น ๆ เพื่อให้ครูเข้ามาในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งการที่ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการในหลายรูปแบบอาจทำให้ครูเกิดความคิดเห็นในหลายรูปแบบซึ่งอาจจะต่างกันหรือไม่ต่างก็ได้ จึงทำให้ผู้วิจัยในฐานะที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา สนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน เพื่อจะได้นำแนวความคิดเห็นของครูไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและเพื่อให้ผู้บริหารได้มีข้อมูลนำไปใช้กับเพื่อนร่วมงานได้อย่างเหมาะสม

จากปัญหาจึงต้องการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการวิจัยที่พบมาแก้ปัญหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร อีกทั้งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เพื่อส่งผลดีต่อการบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษาและ สามารถนำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาได้สืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ และประสบการณ์การทำงาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของเดวิสและโทมัส (Davis and Thomas, 1989, pp. 40) และขอบข่ายการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาตามการกระจายอำนาจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มาผสมผสานกันและกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

- 1.1 การใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาและปรับปรุงงานวิชาการ
- 1.2 การจัดการทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.3 การบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีบรรยากาศทางวิชาการ
- 1.4 การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการสอนของครู
- 1.5 การติดตามผลการปฏิบัติงานด้านการสอนของครู
- 1.6 การสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาการของครู

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครู โรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 135 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูในโรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 103 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนบ้านบางกะปิ จำนวน 135 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูในโรงเรียนบ้านบางกะปิ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 103 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบไปด้วยครูเพศชายร้อยละ 38.8 เป็นเพศหญิงร้อยละ 61.2 และครูมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปี ร้อยละ 38.8 ครูประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี ร้อยละ 32.0 ครูประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 29.1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Crondach ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 100 ฉบับ ระหว่างวันที่ 28 เมษายน ถึง 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 ได้ติดตามจนได้รับแบบสอบถามกลับคืนคิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าความถี่ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และทำการทดสอบสมมุติฐาน โดยการใช้การทดสอบที (t-test) กับตัวแปรเพศ และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) กับตัวแปรประสบการณ์การทำงาน

ผลการวิจัย

1. ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน บ้านบางกะปิ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก
2. ครูของโรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ในด้านการสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาการของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโดยภาพรวมในด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนบ้านบางกะปิ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า ประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ ครูผู้สอนอาจมองว่าผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด จึงทำให้ผู้บริหารเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดี เก่ง และมีความสุข เป็นความหวังสูงสุดของคนในชาติ ในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าของสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่ปรารถนา เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ โดยสถานศึกษาทุกแห่งได้นำกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นวิธีการจัดการคุณภาพอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ในการปฏิบัติหรือการดำเนินงานของสถานศึกษาตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้นั้น จะได้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพ อันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม และครูผู้สอนอาจมองผู้บริหารสถานศึกษาว่าให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ดังนี้ คือพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษายุคใหม่และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาการบริหารจัดการยุคใหม่ ดังที่รุ่งนภา นุตราวศ์ (2552, หน้า 75) กล่าวถึงผู้บริหารโรงเรียนว่าต้องเป็นผู้นำทางวิชาการและ มีความรู้ความเข้าใจเรื่องมาตรฐานและหลักสูตร ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สามารถช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการตัดสินใจในทิศทางที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับความต้องการของโรงเรียน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ด้านการใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาและปรับปรุงงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูส่วนมากมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารส่งเสริมให้มีการวางแผนพัฒนางานวิชาการและกำหนดวิธีการดำเนินงานให้ตรงตามเป้าหมายของโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด จัดประชุมเพื่อชี้แจงให้ครูทราบถึงวิสัยทัศน์และแนวทางการพัฒนางานด้านวิชาการของสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาระดับมาก ดังแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ที่มีการกำหนดขอบข่ายและหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารงานด้านวิชาการไว้ดังนี้ 1) การวางแผนงานวิชาการ 2) ดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 3) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดประเมินผลและดำเนินการโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวองค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบแนวและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และ 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ภัทราวดี อุ่นวงษ์ (2550) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ผลการศึกษพบว่า โดยภาพรวมผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ขณะที่ มธุรสณี กวางทอง (2551) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่่นาวาง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่่นาวาง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษพบว่า ในการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่่นาวาง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดเห็นว่าผู้บริหารได้วางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ประชุมคณะครูเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร กำหนดตารางสอน ที่สอดคล้องกับเวลาเรียน ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนให้ครูสร้างแผนการสอน สนับสนุนให้ครูสอนซ่อมเสริมวางแผนการนิเทศ แนะนำให้ครูเห็นความสำคัญของการนิเทศ วางแผนการประเมินผลการเรียนการสอน และนำผลที่ได้จากการประเมินผลไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

1.2 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการสอนของครูอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูส่วนมากมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีการวางแผนทางที่กำหนดให้ครูทุกคนจัดทำโครงการสอน

แผนการสอน เป็นรายวิชา พร้อมทั้งมีการบันทึกหลังการสอนทุกครั้ง สนับสนุนครูให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นกระบวนการและมีความหลากหลายโดยเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม พร้อมทั้งทำการการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และสนับสนุนครูให้นำวิทยากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสอน และนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายในท้องถิ่นระดับมาก ดังแนวคิด ปรียาภรณ์วงศ์ อนุตรโรจน์ (2546) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรม ทุกชนิดในสถานศึกษาโดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดหมายของโรงเรียนและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ธนภัทร จงหมั่ง (2549) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติการสอนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดสรรวัสดุ สื่อ และอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

1.3 ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงานด้านการสอนของครูอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูส่วนมากมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารส่งเสริมให้มีการประชุมหัวหน้ากลุ่มสาระวิชาเพื่อร่วมในการวางแผนการนิเทศ และกำกับติดตามการจัดการสอนของครู มีการกำกับและติดตามให้ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผล นักเรียนอย่างหลากหลาย ตามหลักวิธีการวัดและประเมินผล และดูแลและติดตาม ครูที่ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องให้กับนักเรียนที่มี ผลการเรียนรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ในรายวิชานั้น โดยใช้วิธีการสอบแก้ตัวหรือสอนเสริมให้กับนักเรียนระดับมาก ดังแนวคิด เดวิส และ โทมัส (Davis and Thomas, 1989) ได้กำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนไว้ประการหนึ่งคือ การที่ผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนพัฒนางานวิชาการมุ่งมั่นที่จะปรับปรุง การปฏิบัติงานด้านวิชาการของครูให้ตรงตามเป้าหมายของโรงเรียน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น เปิดโอกาสให้ครู-อาจารย์มีส่วนร่วมในการวางแผนงานวิชาการ มีการจัดประชุมครูเพื่อแจ้งให้ทราบความคาดหวังที่ตั้งไว้ในโครงการทางด้านวิชาการของโรงเรียนและหาทางปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารโรงเรียนกระจายอำนาจให้ครูเพื่อร่วมกันวางแผนโครงการด้านวิชาการ หาวิถีทางให้ชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนด้านวิชาการ โครงการปรับปรุงด้านวิชาการต่าง ๆ ของโรงเรียน ตลอดจนร่วมมือกับครูสร้างกฎระเบียบของโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านวิชาการ ซึ่งเป็นการยึดถือหน้าที่ในการปรับปรุงงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ประจัน เที่ยมวัน (2545) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรลดหน้าที่อื่นของครูผู้ปฏิบัติการสอนลงเพราะต้องรับผิดชอบหลายด้าน

1.4 ด้านการจัดการทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครู ส่วนมากมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารส่งเสริมให้มีการกำหนดแนวทางในการจัดครูสอนตรงตาม

สาขาวิชาที่ได้บรรจุแต่งตั้งและมอบหมายงานตรงกับความรู้ ความสามารถของครูอย่างเหมาะสม จัดให้มีการ
ปฐมนิเทศครูใหม่ พร้อมแต่งตั้งครูที่มีความรู้ความสามารถในกลุ่มสาระวิชาเป็นที่ปรึกษาทุกครั้ง และมีการ
จัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของครู และจัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาครูใน
สถานศึกษาระดับมาก ดังแนวคิดของ พันธ์ หันนาคินทร์ (2543) ได้กล่าวถึง งานวิชาการที่เกี่ยวกับตัวครู
ได้แก่ การหาครูที่ดีมาทำการสอน การจัดแบ่งหน้าที่ การปฐมนิเทศครูใหม่และการสร้างน้ำใจในการทำงาน
ให้ครูมีความสามารถยิ่งขึ้น มีการพิจารณาความดีความชอบ จัดการประชุมครู และการนิเทศการสอน
ผลการวิจัยสอดคล้องกับ อานันตยา คำชมพู (2551) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารสถาบัน
การพลศึกษาวิทยาเขตเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารสถาบันการ
พลศึกษา วิทยาเขตเชียงใหม่ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นว่า ผู้บริหารสถาบัน
การพลศึกษา ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการลงทะเบียนของนักศึกษา ได้อำนวยความสะดวกและบริการงาน
นวัตกรรมการและเทคโนโลยี ได้ประเมินตนเองโดยคณะกรรมการประกันคุณภาพของทางสถาบัน ได้
จัดบริการงานห้องสมุดและระบบอินเทอร์เน็ต และได้จัดอาจารย์สอนประจำรายวิชาโดยคำนึงถึงคุณภาพ
ด้านวิชาการของอาจารย์เป็นหลัก

1.5 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีบรรยากาศทางวิชาการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจ
เป็นเพราะครูส่วนมากมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ
ความต้องการของท้องถิ่นและความพร้อมของโรงเรียน สนับสนุนให้ทุกกลุ่มงานและ ทุกกลุ่มสาระมีการจัด
ประชุมเพื่อวางแผนและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนภายในกลุ่มสนับสนุนให้มีการจัดและใช้สถานที่
เพื่อเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนพร้อมทั้งส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และมีการประชาสัมพันธ์
เพื่อเผยแพร่ผลงาน บทความ เอกสารหรือหนังสือที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนระดับมาก ดังแนวคิด
ในบทบัญญัติเกี่ยวกับแนวการจัดการศึกษากล่าวว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญใน
โรงเรียน จะบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีพฤติกรรม
ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ดังนี้ 1) ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นความรู้คู่
คุณธรรม และประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง 2) จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างเพียงพอ และสนับสนุน
ให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ นอกโรงเรียน 3) เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ครู และ
ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำสาระหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) ส่งเสริมให้มี
การพัฒนาการเรียนการสอน และให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับ
สมชาย ไชยจินดา (2547) ได้ศึกษาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสันป่าตอง
จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียง
ใหม่ ในด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารได้ส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นมาก ให้ครูมีส่วนร่วม
ในการจัดหาสื่อ การเรียนการสอน มีการส่งเสริมให้ครูใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน
มีการส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียน การสอนสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและได้ติดตามให้ครู

ได้ดำเนินการตามแผนการสอน มีการส่งเสริมให้ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดครูเข้าสอนแทนครูที่ไม่ได้มาปฏิบัติการสอน มีการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมาจัดทำสื่อการเรียนการสอน

1.6 ด้านการสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาการของครูอยู่ในระดับมาก แต่เป็นลำดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูส่วนมากมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารให้การยกย่อง ชมเชยและประกาศเกียรติคุณ ครูทุกคนที่มีผลงานทางวิชาการดีเด่นอย่างทั่วถึง ส่งเสริมให้ครูทำงานร่วมกันเป็นทีม ยอมรับฟังความคิดเห็นของครูโดยมุ่งเน้นคุณภาพทางวิชาการของสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ครูคัดเลือกผู้แทนเข้ามาเป็นคณะกรรมการร่วมพิจารณาความดีความชอบของครูในสถานศึกษา พร้อมทั้งนำผลจากการปฏิบัติงานทางด้านการสอน(วิชาการ) ของครูมาเป็นองค์ประกอบหลักในการพิจารณาความดีความชอบระดับมาก ดังแนวคิด (พนัส หันนาคินทร์, 2543) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ที่ควบคุมดูแลและบังคับบัญชาการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา และสามารถนำผู้ได้บังคับบัญชาร่วมมือกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และเดวิส และ โทมัส (Davis and Thomas, 1989) ยังได้กำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนไว้ประการหนึ่งคือ ผู้บริหารควรชักจูงผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงด้านวิชาการของโรงเรียน เช่น ขอเวลาผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือด้านสำนักงานและชั้นเรียน ใช้อำนาจของผู้ปกครองในการจัดงานฉลองของโรงเรียน และใช้เงินของผู้ปกครองเพื่อขยายโครงการของโรงเรียน ซึ่งเป็นความกระตือรือร้นในการใช้กลยุทธ์เพื่อปรับปรุงงานด้านวิชาการ รวมทั้ง ยงยุทธ เกษตรกรรม (2541) ได้กล่าวว่า ถึงแม้ว่าผู้บริหารโรงเรียนจะมีความรู้ ความสามารถสูง แต่ก็ไม่สามารถจะทำงานได้ตามลำพัง ต้องกระจายงานให้ครูในโรงเรียนร่วมรับผิดชอบ และต้องยังเปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ด้วย นอกจากนี้ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูได้ปรับปรุงตนเองทางวิชาการอยู่เสมอกับทั้งต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีด้วย ผลการวิจัยสอดคล้องกับ สุทธิพร วรรณสิทธิ์ (2551) ศึกษาเรื่อง การสนับสนุนงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสนับสนุนงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2 ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเกือบทั้งหมด ได้กำหนดโครงสร้างเนื้อหาของแต่ละรายวิชา ในหลักสูตรสถานศึกษาแต่งตั้งบุคลากรในการจัดทำหลักสูตร วางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สนับสนุนให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร สนับสนุนครูผู้สอนในการจัดทำแผนการสอน ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติการสอนใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง และสนับสนุนให้บุคลากรทำงานเป็นทีม

2. ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาการของครูเพศหญิงสูงกว่าครูเพศชาย ทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะครูเพศหญิงมีความละเอียดอ่อนด้านจิตใจทำให้มุมมองแตกต่างจากครูเพศชาย ส่วนในภาพรวมด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากครูเพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกด้านมีความคิดเห็นที่ตรงกัน ซึ่งมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูในทุกกลุ่มงาน ทุกกลุ่มสาระมีการจัดการประกันคุณภาพภายในและควบคุมความเสี่ยงในกลุ่ม เพื่อส่งผลต่อการประกันคุณภาพของสถานศึกษา มีการปฐมนิเทศครูใหม่ พร้อมแต่งตั้งครูที่มีความรู้ความสามารถในกลุ่มสาระวิชาเป็นที่ปรึกษาทุกครั้ง การสนับสนุนให้ครูและนักเรียนนำผลงานจากการเรียนรู้ในห้องเรียนมาจัดแสดงภายนอกห้องเรียน เช่น การจัดนิทรรศการ หรือ การจัดป้ายนิเทศ การสนับสนุนให้ครูผลิตและนำสื่อชนิดต่างๆ หรือนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมให้มีการนิเทศการสอนของครูในกลุ่มสาระและต่างกลุ่มสาระเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการสอน และการเปิดโอกาสให้ครูคัดเลือกผู้แทนเข้ามาเป็นคณะกรรมการร่วมพิจารณาความดีความชอบของครูในสถานศึกษา พร้อมทั้งนำผลจากการปฏิบัติงานทางด้านการสอน (วิชาการ) ของครูมาเป็นองค์ประกอบหลักในการพิจารณาความดีความชอบ แตกต่างกันในระดับสูงเมื่อพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสูง ดังแนวคิดของ อ่ำภา บุญช่วย (อ้างถึงในอนันตยา คำชมภู, 2551) ได้กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับการที่จะถือว่าสถาบันใดมีมาตรฐานสามารถดูได้จากผลงานทางวิชาการเป็นสำคัญ งานวิชาการจะมีสัมฤทธิ์ผลเพียงใดขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารว่ามีความเอาใจจริงกับงานวิชาการเพียงใด ดังนั้นหน้าที่ของผู้บริหารในการเตรียมการเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความพร้อมอย่างทั่วถึงก่อน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เพื่อให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาวรรลุวัตถุประสงค์ ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้คือ

- 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
- 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 7) การนิเทศการศึกษา
- 8) การแนะแนวการศึกษา
- 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
- 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
- 12) การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ขณะที่ พันธ์ หันนาคินทร์ (2543) ได้แบ่งงานวิชาการออกเป็น 2 ส่วนมาก ๆ คือ 1) งานเกี่ยวกับตัวครูได้แก่การหาครูที่ดีมาทำการสอน การจัดแบ่งหน้าที่การปฐมนิเทศครูใหม่และการสร้างน้ำใจในการทำงานให้ครูมีความสามารถยิ่งขึ้น การพิจารณาความดีความชอบ การประชุมครู การปกครองครูโดยทั่วไปและการนิเทศการสอน 2) เกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน ได้แก่ การเลือกเนื้อหาของหลักสูตร การแบ่งและการทำประมวลการสอน การเลือกหาแบบเรียน การจัดห้องสมุด การวัดผลการสอน และ ปรียาภรณ์ วงศ์นุดโรจน์ (2546) ได้กำหนดขอบข่ายและหน้าที่ความรับผิดชอบของ ผู้บริหารงานด้านวิชาการว่าประกอบด้วย 1) การวางแผนงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน 2) การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี

และสามารถปฏิบัติได้ 3) การบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอนเป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและส่งเสริมการจัดหลักสูตร และโปรแกรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ 4) การวัดและประเมินผลกระบวนการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน อีกทั้ง กิติมา ปรีดีดิลก (อ้างถึงในมยุรี สมใจ, 2551, หน้า 9) ได้กล่าวว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ เพราะหน้าที่ของโรงเรียนทุกแห่ง คือการให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน โดยมีผู้บริหารเป็นผู้นำ ทางวิชาการ มีการทำงานร่วมกับครู ให้คำ แนะนำ และประสานงานให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยสอดคล้องกับ รุ่งฟ้า ชัยงามเมือง (2547) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของหัวหน้าในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในทัศนะของผู้ได้บังคับบัญชา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของหัวหน้าในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อศึกษาความแตกต่างของภาวะผู้นำ และเพื่อหารูปแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสมสำหรับหัวหน้างานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้างานในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีภาวะผู้นำลักษณะการบริหารแบบประชาธิปไตยแต่ทำงานเชิงรับ และลักษณะการบริหารงานแบบแบบประชาธิปไตยแต่งานเชิงรุก แตกต่างกัน ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งหัวหน้างาน (ประสบการณ์) ไม่มีผลทำให้ภาวะผู้นำแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นที่ชัดเจนว่าหัวหน้างานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ควรมีภาวะผู้นำด้านการเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในงานที่รับผิดชอบ และเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. ประสิทธิภาพการทำงาน จากการศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร การศึกษา พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันแต่ก็สนใจและติดตาม รวมทั้งการส่งเสริมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้ครูได้เข้ารับการพัฒนาโดยการฝึกอบรม ประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิชาการ ส่งผลให้ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน น้อยกว่า 6 ปี ตั้งแต่ 6 – 10 ปี และมากกว่า 10 ปี ต่างได้รับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานวิชาการเท่าเทียมกัน จึงมีทัศนคติต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาการของครู ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ควรมีการสนับสนุนให้ครูได้เข้าประชุม อบรม เกี่ยวกับผลงานทางวิชาการอย่างกว้างขวาง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา หรืออาจจัดประชุมกลุ่มย่อย และเชิญวิทยากรจากภายนอกสถานศึกษามาให้ความรู้ และควรส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของครูทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

2. ด้านการใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาและปรับปรุงงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาและส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูในทุกกลุ่มงาน ทุกกลุ่มสาระมีการจัดการประกันคุณภาพภายในและควบคุมความเสี่ยงในกลุ่ม เพื่อส่งผลต่อการประกันคุณภาพของสถานศึกษา

3. ด้านการจัดการทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพมี ซึ่งเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ โดยผู้บริหารควรให้มีการวางแผนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลที่ดีกว่านี้เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและเพื่อประสิทธิภาพในการทำงานผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของครู และจัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาครูในสถานศึกษาและมีการสำรวจและวางแผนในการสรรหาบุคคลเพื่อบรรจุแต่งตั้งตามอัตรากำลังในกลุ่มสาระวิชาขาดแคลน

4. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีบรรยากาศทางวิชาการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูส่วนมากมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและความพร้อมของโรงเรียน สนับสนุนให้ทุกกลุ่มงานและ ทุกกลุ่มสาระมีการจัดประชุมเพื่อวางแผนและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนภายในกลุ่มสนับสนุนให้มีการจัดและใช้สถานที่เพื่อเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

5. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการสอนของครู ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนครูให้นำวิทยากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสอน และนำนักเรียนไปศึกษา แหล่งเรียนรู้ภายในท้องถิ่น และสนับสนุนให้ครูผลิตและนำเสนอชิ้นงานต่าง ๆ หรือนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

6. ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงานด้านการสอนของครู ผู้บริหารสถานศึกษาควรดูแลและติดตาม ครูที่ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องให้กับนักเรียนที่มี ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ในรายวิชานั้น โดยใช้วิธีการสอบแก้ตัวหรือสอนเสริมให้กับนักเรียนและส่งเสริมให้มีการนิเทศการสอนของครูในกลุ่มสาระและต่างกลุ่มสาระเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการสอน

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์เชิงนโยบายกับการปฏิบัติทางวิชาการของผู้บริหารตามทัศนของครูผู้สอนในโรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ในการกำหนดนโยบาย กับการดำเนินงานทางวิชาการของผู้บริหารที่จะนำไปสู่การพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาได้ตามนโยบายที่กำหนด

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนในสำนักงานเขตบางกะปิ และสำนักงานเขตใกล้เคียง

3. เนื่องจากข้อจำกัดในด้านขนาดของกลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยในอนาคตถ้าสามารถขยายฐานกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาให้ใหญ่ขึ้น เพื่อจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545.”
- กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- เกียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545). การกิจของนักบริหารการศึกษาผู้นำการเปลี่ยนแปลง. “วารสารการศึกษาวันนี้.” 46,2 หน้า 127-128.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2549). “จิตวิทยาสังคม” (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : แอลทีพี พรินท์.
- ชนานุช วิจิตตะกุล. (2546). “ความคิดเห็นของลูกค้ำที่มีต่อการให้บริการของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.” สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (ธุรกิจศึกษา).
- กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ถวิล มาตรฐาน. (2544). “การปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ.” กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม.
- ธนภัทร จงหม่อง. (2549). “บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในอำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน.” การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.
- เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีระ รุนเจริญ. (2546). “การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา.” (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง.
- นพมาศ ธีรเวคิน. (2542). “จิตวิทยาสังคมกับชีวิต” (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิภา เมธาวีชัย. (2542). “สถิติเพื่อการวิจัย.” กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ประชัน เอี่ยมวัน. (2545). “บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่.”
- การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประยูร อาคม. (2548). “ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายอำเภอสังคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1.” การศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). “การบริหารงานวิชาการ.” กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริม.
- พนัส หันนาคินทร์. (2543). “หลักการบริหารโรงเรียน.” กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ภัทราวดี อุ่นวงษ์. (2550). “คุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1.” ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา).
- กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

- ภูไท สุวรรณเพชร. (2550). “การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนา
วิชาการ จังหวัดแม่ฮ่องสอน.” การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มธุรสณี กวางทอง. (2551). “การดำเนินงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา
แม่่นาวาง อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่.” การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- มยุรี สมใจ. (2551). “การบริหารงานวิชาการสู่เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติ กลุ่ม โรงเรียนปง 1
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- เมธิ ปลัณชนานนท์. (2524). “การบริหารการศึกษา.” กรุงเทพมหานคร : พัทธอักษร.
- ขงยุทธ เกษสาคร. (2541). “ภาวะผู้นำและแรงจูงใจ.” กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เอกสารและตำรา
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544). “ภาวะผู้นำ.” กรุงเทพมหานคร : บริษัทธนรัชการพิมพ์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). “ผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ.” ม.ป.ท.
- รุ่งฟ้า ชัยงามเมือง. (2547). “ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของหัวหน้าในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในทัศนะของ
ผู้ได้บังคับบัญชา.” การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ลักษณะอนงค์ เพชรสังหาร. (2547). “ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1.” การศึกษาแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.
ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วสันต์ บันลือทรัพย์. (2546). “ความคิดเห็นต่อโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนปลายจังหวัดเพชรบุรี.” สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2546). “การบริหารการศึกษา.” กรุงเทพมหานคร : หจก.ทิพย์วิสุทธิ.
- สมชาย ไชยจินดา. (2547). “การดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสันป่าตองจังหวัด
เชียงใหม่.” การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุทธิพร วรรณสิทธิ์. (2551). “การสนับสนุนงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา
ลำพูน เขต 2.” การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2544). “*ผู้บริหารต้นแบบ 2544*.” กรุงเทพมหานคร :
วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). “*แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎหมายกำหนด
หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550*.” กรุงเทพมหานคร :
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์กรมหาชน). 2550. “*มาตรฐาน ตัวบ่งชี้และ
เกณฑ์การพิจารณา*.” (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : บริษัท จุฑทอง จำกัด.

อานันตยา คำชมพู่. (2551). “*การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตเชียงใหม่*.”
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

อาภาพร บุลศรี. (2546). “*ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่องานบริการและสวัสดิการฝ่ายสวัสดิการนิสิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การอุดมศึกษา).
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). “*การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*.” กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.